

Biblioteques públiques: senyalització i imatge gràfica

**Diputació
Barcelona**

© Diputació de Barcelona

2a edició revisada i ampliada

Febrer 2014

Direcció: Mercè Millàn i Tormes i Jordi Permanyer Bastardas

Coordinació i text: M. Assumpció Viladrich i Nadal

Edició: Gerència de Serveis de Biblioteques. Àrea de Presidència

Fotografies: Gerència de Serveis de Biblioteques. Àrea de Presidència

Dipòsit legal B.4801-2012

Índex

1.	Objectius	3
2.	Senyalització i grafisme	4
2.1	Exterior	5
2.2	Interior	6
2.2.1	Espais	7
2.2.1.1	Rètols temàtics	7
2.2.1.2	Rètols logístics i d'ús públic	10
2.2.2	Serveis	13
2.2.3	Directoris	15
2.3	Ús d'imatges i elements gràfics	17
3.	Protocol i temporalització	18
4.	Conclusions	19
5.	Annexos	20
I.	Text de les informacions complementàries	20
II.	Rètols	21
III.	Exemples de cotes, mides i especificacions tècniques	24
6.	Bibliografia	28

1. Objectius

El propòsit principal d'aquest text que presentem és disposar d'un projecte de senyalització per a les biblioteques de la Xarxa de Biblioteques Municipals, en especial les de nova creació que ens permeti crear una imatge gràfica pròpia i que es pugui adaptar a totes les biblioteques públiques de la província de Barcelona, gestionades pels ajuntaments en conveni amb la Diputació de Barcelona.

L'objectiu bàsic de la senyalització consisteix en dotar a les biblioteques, tant noves com ja existents si s'escau, d'una imatge gràfica pròpia, clara i flexible. Amb això volem aconseguir que les biblioteques siguin visibles als ciutadans i adaptin la seva imatge a aquells elements que poden ser característics de cada municipi, i per tant, donar-li personalitat pròpia.

És molt important també la senyalització interna dels espais i els continguts per poder aconseguir que l'usuari se senti còmode i es pugui moure amb plena llibertat dins de l'equipament trobant amb facilitat allò que busca.

El document va adreçat a tots els tècnics implicats en la creació i manteniment de les biblioteques, des del tècnic municipal fins als arquitectes, dissenyadors gràfics i directors de biblioteques per tal d'assessorar-los i fer-los palesa la necessitat d'una bona senyalització exterior i interior de l'equipament.

2. Senyalització i grafisme

El disseny de la senyalització s'ha de caracteritzar per:

- Permetre retolar els diferents àmbits, espais i serveis (tant interns com externs) de l'edifici, així com els fons de la col·lecció, per tal de facilitar els moviments dels usuaris i el treball del personal
- Potenciar el caràcter propi de certs espais
- Conferir una imatge ordenada i unitària de la biblioteca
- Ajudar a jerarquitzar les informacions a l'usuari, integrant-les dins d'un mateix model
- Oferir un missatge visual efectiu
- Combinar estètica amb funcionalitat
- Afavorir l'accés a la biblioteca
- Facilitar l'ús de l'equipament i els seus serveis
- Permetre l'accessibilitat i utilització autònoma de la cerca documental

Caldrà tenir en compte:

- Els continguts: espais, serveis, col·lecció...
- El tipus de suport: segons el contingut i l'ús s'haurà de vincular més a elements arquitectònics o de mobiliari
- Els pictogrames: signes gràfics que mantenen una relació directa visual amb l'objecte real
- Els materials: es determinen segons el cost, l'aspecte, la durabilitat, la resistència i el manteniment, a més de l'adequació al disseny i la ubicació dels senyals
- La ubicació: s'han de definir les alçades recomanades segons les dimensions de la biblioteca per tal de donar uniformitat a l'espai
- La distància de visionatge: en funció del contingut
- L'elecció de la tipologia, el color de la font i del fons (codi cromàtic), la mida de la lletra...: han de permetre una bona lectura a les distàncies recomanades
- Els usos habituals requereixen una major o menor flexibilitat segons el grau de variabilitat (p.e: els rètols per a espais i serveis i els logístics varien molt poc al llarg del temps, per tant, admeten un format més rígid, fins i tot vinculat a l'arquitectura; mentre que els rètols temàtics o els directoris són molt més variables, per tant requereixen un format flexible, sovint més vinculat al mobiliari)

2.1 Exterior

Els objectius que ha d'assolir són:

- Localitzar la biblioteca
- Identificar-la
- Informar-nos

En primer lloc, es promourà la presència de senyalització indicativa de la biblioteca a l'entorn urbà (plànols turístics informatius, indicadors verticals...).

Biblioteca Central. Castelldefels

En segon lloc, la identificació exterior de la biblioteca ha de ser clara i vistosa. El rètol ha d'incorporar la paraula **biblioteca** i el nom de la mateixa en el cas que en tingui. Si es troba a una alçada accessible, s'han de preveure mesures per minimitzar possibles actes de vandalisme. Es tracta d'un rètol extremadament vinculat a la imatge de l'edifici i ha de ser sensible a l'entorn urbà on es situa.

Finalment, des de l'exterior de l'edifici s'ha de poder llegir i/o visualitzar un conjunt d'informacions útils per als usuaris:

- Nom de la biblioteca
- Placa institucional de les administracions implicades en la gestió (*veure model de la Diputació de Barcelona. Pàgines 24 i 25*)
- Horari d'obertura (amb especial atenció a la possible variabilitat)
- Agenda o programa d'activitats de la pròpia biblioteca
- Accés principal, accessos alternatius per usos fora d'hores (sala d'actes i exposicions, espais de suport...) i serveis autònoms (cafeteria, quiosc...)
- Senyalització de les bústies de correu ordinari, bústies de retorn de documents...
- Consells genèrics sobre l'ús de la biblioteca, preferiblement amb icones ("no fumeu", "no mengeu", "silencieu el vostre mòbil"...)

Biblioteca Jordi Rubió i Balaguer de Sant Boi de Llobregat

Biblioteca L'Ateneu d'Esparreguera

2.2 Interior

Té com a principals objectius:

- El coneixement per part de l'usuari de l'ús quotidià de la biblioteca
- La recerca ràpida de la informació per satisfer les seves necessitats
- La contribució a la jerarquització de la multiplicitat de missatges i informació presents en l'edifici
- Afavorir l'autonomia del ciutadà

Analitzarem aquesta senyalització interior des dels tres punts més rellevants que configuren la biblioteca: els espais, els serveis i els directoris.

Biblioteca Central de Castelldefels

2.2.1 Espais

En aquest punt, volem aclarir que observem l'espai per tal d'orientar en els continguts de fons bibliogràfic, la nominació d'espais alternatius i aquells que fan referència a la logística.

2.2.1.1 Rètols temàtics

Descriuen els fons que componen la col·lecció. Requereixen un format molt flexible de menys a més, és a dir, dins l'estructura jeràrquica que presentem, com més genèric és el concepte del rètol menys flexibilitat requereix. En una escala de l'1 (-) al 5 (+) la valoració és la següent:

- D'àrea → 1
- Perfil de prestatgeria → 4
- Prestatge → 5
- Lateral de prestatgeria → 3
- Bucs → 5

Excepte el rètol d'àrea, més vinculat al disseny de l'edifici, la resta estan molt lligats al tipus de mobiliari i als materials utilitzats. Passem a analitzar-los un a un tot donant una sèrie de prescripcions tècniques que volen ser orientatives i, per aquest motiu, les acompanyem de fotografies que ajudaran a interpretar cadascun dels rètols de què parlem.

A. D'àrea

Fan referència a les àrees temàtiques en què s'organitza la biblioteca, com per exemple:

- **Diaris i revistes**
- **Música i imatge**
- **Filosofia i religió**
- **Ciència i tecnologia**
- **Art**
- **Història i societat**
- ...

Biblioteca L'Ateneu d'Esparreguera

En general són rètols poc variables, i en aquest cas, com hem dit abans més vinculats al disseny interior de la biblioteca que al mobiliari. Els espais amb ús públic i entitat pròpia, com la sala d'actes i exposicions, l'espai de suport o l'àrea infantil entre d'altres també són rètols gairebé invariables.

Biblioteca Sant Valentí de Navarres

Recomanacions tècniques:

- Mesures del suport → 120 x 10 cm.
- Mida de la lletra → 57/ 65 mm.
- Visible des de → + / - 20 m.
- Tipografia → Arial Carbó

B. Per perfil de prestatgeria

Són aquells que identifiquen el contingut temàtic de cada mòdul de prestatgeria. Tots els mòduls han de portar un rètol amb el color corresponent que identificarà l'àrea temàtica, independentment de si du text o no. Pot donar-se el cas d'haver de posar més d'un text en un mateix mòdul.

Biblioteca Valentí Almirall del Papiol

Recomanacions tècniques:

- Mesures del suport → 5 cm x llargada del prestatge
- Mida de la lletra → 25/30 mm.
- Visible des de → + / - 5m.
- Làmina mate
- Tipografia → Arial Carbó

C. Per prestatge

És l'últim nivell de retolació temàtica i per tant el que ha de tenir una major mobilitat i flexibilitat. Segueix, com en tots els casos, el criteri de temàtica per colors i cal preveure també la necessitat de més d'un rètol per prestatge, molt més habitual que en el cas esmentat anteriorment (B. Per perfil de prestatgeria).

Biblioteca Valentí Almirall del Papiol

Recomanacions tècniques:

- Mesures de suport → 3 cm x llargada del text.
- Materials → molta flexibilitat i fàcil col·locació
- Mida de la lletra → 14/15 mm.
- Visible des de → + / - 1m.
- Mida estàndard de llarg → 21 cm. (aproximadament ¼ part del total haurà de ser més llarg segons els textos)
- Tipografia → Arial Carbó

D. Per lateral de prestatgeria

Biblioteca Jordi Rubió i Balaguer de Sant Boi de Llobregat

Recomanacions tècniques:

- Plaques de material a convenir segons sigui el lateral: fusta, vidre...
- Seran de 25 cm com a màxim d'amplada i l'alçada dependrà del disseny i l'orientació del text
- Visible des de → + / - 3 m
- Tipografia → Arial Carbó

E. Per bucs de CD i DVD ¹

En aquest cas recomanem que el material sigui transparent perquè permet indicar el tipus de música en cada cas (jazz, pop, bandes sonores...) i, al mateix temps, es veu la caràtula del CD / DVD, fet que li dóna més color.

Biblioteca del Pont de Vilomara i Rocafort

Recomanacions tècniques:

- Mides del suport → 15 x 15 CD
- Mides del suport → 15 x 21 DVD
- Material → metacrilats transparents
- Mida de la lletra → 10 mm
- Tipografia → Arial Carbó

2.2.1.2 Rètols logístics i d'ús públic

Aquest rètols no són pròpiament de continguts de la biblioteca, però formen part del conjunt de l'equipament. Fan referència a les sales d'actes, espais multimèdia, espais de suport, espais reservats, magatzems...

Poden ser en format text o bé pictogrames.

¹ Veure Annex II: Rètols

Adjuntem un llistat amb els textos de base de mòdul de prestatgeria i prestatge que fem servir per retolar una biblioteca d'aproximadament 12.000 títols.

Cal dir que el llistat s'ha d'adaptar a cada nou equipament en funció del fons, l'espai i la distribució del mobiliari.

Biblioteca Nou Barris de Barcelona

Biblioteca Sant Ildefons de Cornellà de Llobregat

A. Textuals

1. Per als espais d'ús restringit, pràcticament invariables al llarg del temps i, per tant, vinculats a l'arquitectura. Com per exemple:

- *Direcció*
- *Sala de reunions*
- *Espai de treball intern*
- *Magatzem*
- ...

Biblioteca Ca l'Oliveres de Lliçà d'Amunt

2. Els que es posen en el mobiliari auxiliar i de suport als diferents serveis

Biblioteca Antoni Comas de Mataró

3. Els que aporten informació sobre usos canviants o missatges de record. Han d'admetre molta flexibilitat i una utilització discrecional per part del personal bibliotecari. Són especialment adequats els suports de metacrilat (en format A3, A4, A5) tant de paret com sobretaula:

- *Ordinador fora de servei*
- *Quan acabeu la consulta deixeu els llibres aquí*
- ...

B. Pictogrames

1. Per als espais logístics pròpiament dits. Donat que corresponen a àmbits/usos fixos i permanents, es vincularan als elements arquitectònics i s'expressaran amb pictogrames.

- *Vigileu les vostres pertinences*
- *Silencieu el mòbil*
- ...

Biblioteca Ponent de Sabadell

2. Els que es refereixen a elements de seguretat i emergència. S'expressaran amb les icones o pictogrames normatius i tindran la supervisió de l'enginyer responsable del pla d'evacuació/licència ambiental. S'intentarà que formi un conjunt coherent amb la resta de la senyalització (mides i tipus de suport, tipografia...):

- *Extintor*
- *Sortida d'emergència*
- ...

Per l'ús diari de la biblioteca, caldrà dissenyar **altres rètols** que identifiquin espais i permetin cobrir altres necessitats informatives com ara cartelleres, plafons d'anuncis, porta-tríptics, etc.

Biblioteca de Masquefa

2.2.2 Serveis

Són aquelles indicacions necessàries per orientar l'usuari respecte als serveis que ofereix la biblioteca. Cal diferenciar:

- Serveis generals: rètols molt poc variables, molt vinculats a l'arquitectura o al mobiliari fix (taulells), com:
 - *Informació*
 - *Servei d'informació*
 - *Servei de préstec*
 - *Préstec d'autoservei*
 - ...

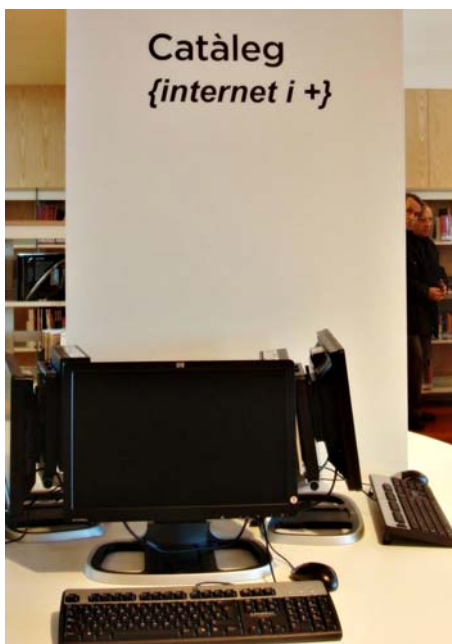

Biblioteca L'Ateneu d'Esparreguera

Biblioteca Antoni Comas de Mataró

- Altres serveis: aquests vinculats també a l'arquitectura i el mobiliari
 - *Catàleg*
 - *{ internet i + }*
 - *Wi-Fi*
 - *Autoservei de CD o DVD*

Biblioteca Sant Ildefons de Cornellà de Llobregat

Biblioteca Can Baró de Corbera de Llobregat

Biblioteca Marc de Vilalba de Cardedeu

2.2.3 Directoris

Ajuden a l'usuari a localitzar amb facilitat els diferents espais, les temàtiques documentals i els serveis que ofereix la biblioteca. Requereixen un format molt flexible, que admeti canvis de continguts al llarg del temps. Admeten diferents presentacions: text o plànol, fixat a paret (estàtic) o de peu (mòbil). En cada cas s'haurà d'adaptar a l'espai i les característiques de l'edifici.

N'hi ha d'haver de diferents tipus:

- General: situat a la zona d'acollida i promoció, prop de l'accés i el taulell
- Seguiment: recomanable a cada zona, si es tracta d'una biblioteca extensa, o bé a cada planta, quan es tracti de biblioteques amb diferents nivells
- Ascensors: amb lectura per a invidents (dins de l'ascensor)

A. Directoris de text

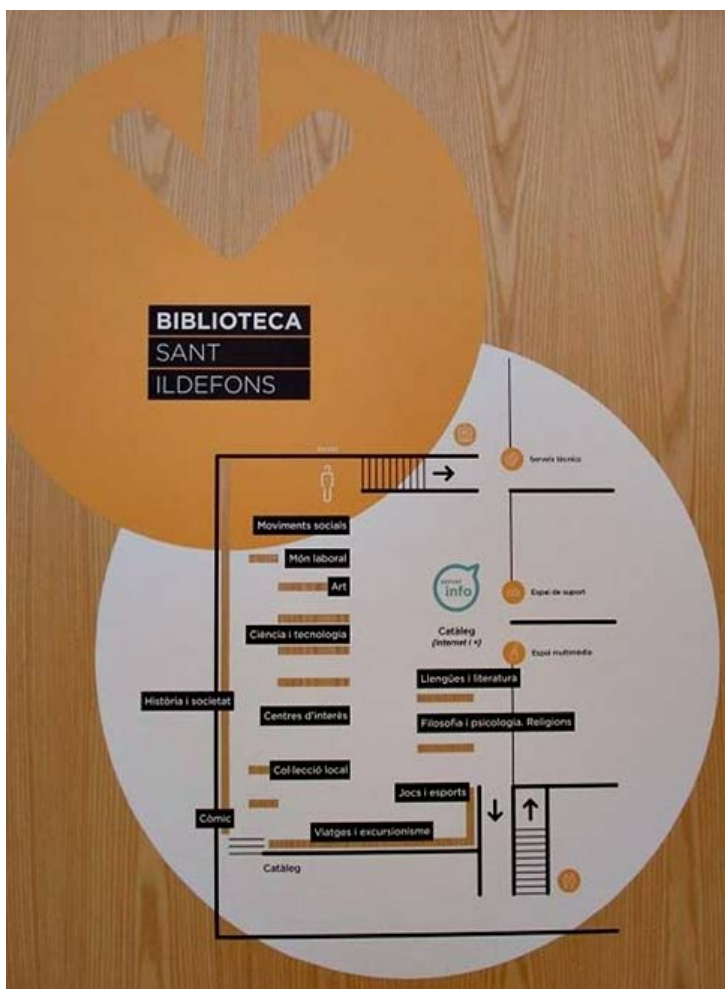
Recomanacions tècniques:

- Suport metàl·lic, vinil o alternativa
- Distintius del color de les àrees temàtiques al costat del text pertinent
- Tipografia i mida de lletra clara i visible des d'un mínim de 2 metres
- Un directori general i un per planta
- La quantitat i la tipologia variarà en funció del número de plantes i de l'arquitectura de les mateixes.
- Rèplica en petit d'aquest directori per posar a l'interior de l'ascensor

Biblioteca Sant Valentí de Navarres

B. Directoris de plànol

Recomanacions tècniques:

- Suport pràctic i que sigui fàcil d'interpretar.
- Hi haurà d'aparèixer el plànol de la biblioteca amb les àrees temàtiques definides amb els seus corresponents colors.
- També els serveis amb les seves icones i/o pictogrames. Recomanem que en el plànol (encara que amb un to molt suau) es reflecteixi el mobiliari, fet que ajudarà l'usuari a situar-se dins la biblioteca.
- La quantitat variarà en funció del número de plantes i la distribució de les mateixes.
- Rèplica en petit d'aquest directori per posar a l'interior de l'ascensor.

Biblioteca Sant Ildefons de Cornellà de llobregat

2.3. Ús d'imatges i elements gràfics

L'ús adequat d'aplicacions gràfiques diverses (imatges, tipografies, textos, colors, escultures...), malgrat que no aportin informació contribueixen a:

- Reforçar l'aspecte lúdic de la biblioteca pública i aportar informalitat
 - Particularitzar ambients i conferir-los caràcter propi (zona infantil, espai jove, cafeteria...)
 - Caracteritzar els espais comuns (vestíbul, passos, patis...)
- Dinamitzar el paper de la biblioteca en l'àmbit urbà, donat el seu potencial d'ús en façanes
 - Personalitzar i vincular la biblioteca al municipi

Biblioteca Valentí Almirall del Papiol

Biblioteca Valentí Almirall del Papiol

Biblioteca Ponent de Sabadell

3. Protocol i temporalització

Es recomana que en biblioteques de més de 1.500 m² es redacti un projecte específic de disseny de la senyalització i la imatge gràfica en base a una distribució general prevista durant la fase del Programa Executiu i es vagi revisant i fent un seguiment dels possibles canvis.

En els casos de biblioteques petites i mitjanes (menys de 1.500 m²) el projecte de senyalització s'integrarà dins del projecte de mobiliari que redactarà l'arquitecte extern i el municipal amb el suport de la Gerència de Serveis de Biblioteques.

Pel que fa al calendari, cal iniciar les converses amb els arquitectes implicats abans de fer el projecte de mobiliari per tal de definir la ubicació física dels rètols que són necessaris i els materials amb què es treballarà.

Cal distingir entre el procés de disseny, que pot durar de 12 a 18 mesos en biblioteques grans i de quatre a sis mesos en biblioteques més petites, del procés de producció, que cal iniciar uns dos mesos abans de la inauguració de la biblioteca moment en què ja està definit i s'està instal·lant el mobiliari.

4. Conclusions

Aquest document pretén ser un manual pràctic per realitzar el projecte de senyalització i imatge gràfica marcant les necessitats específiques per a les biblioteques públiques.

Cal pensar que la finalitat de la senyalització és regular les relacions entre els usuaris i els espais bibliotecaris, amb la intenció d'informar, orientar i situar d'una manera entenedora i clara els usuaris perquè puguin identificar ràpidament els serveis bibliotecaris.

Estem parlant de biblioteques amb diferents característiques, tant pel que fa a superfície d'espai públic com a disseny de mobiliari i equipament, per tant el projecte de senyalització ha de tenir com a objectiu principal ser àgil i flexible per poder-lo adaptar a qualsevol de les biblioteques que formen i formaran part de la Xarxa de biblioteques Municipals.

Per concloure destacarem la importància de la senyalització en els equipaments, ja que és “el marc que dóna forma als llocs, que delimita els espais i confereix als objectes una dimensió llegible. És el disseny que hi ha entre l'usuari i l'espai, el disseny és qui decideix com interactuen els usuaris amb l'entorn. Les fletxes, les instruccions, els mapes i els cartells d'entrada determinen les condicions en què es viurà l'experiència de l'orientació en l'espai.”²

²Cossu, Matteo. *Usted está aquí: Diseño de señalética*. Barcelona: MaoMao, 2010. 256 p. ISBN 978-84-96805-61-3.

5. Annexos

I. Text de les informacions complementàries

Fons:

- Sols per a la consulta de revistes
- Deixeu els llibres consultats als carretons
- Podeu utilitzar el carnet de qualsevol biblioteca de la xarxa

Funcionament:

- Silencieu els mòbils
- Fotocopiadora d'autoservei

Biblioteca El Clot-Josep Benet de Barcelona

II. Rètols

a. Rètols de música

Text dels rètols

Músiques del món

Amèrica

Europa

Espanya

Catalunya

Flamenc

Jazz i blues

Blues

Soul

Rock

Música clàssica

Antologies

Instruments

Cantants

Noves músiques

Bandes sonores

Música d'espectacles

Sarsuela

Música de ball

Música per a infants

DVD musicals

Utilitzarem alfabètics per al jazz i blues, música clàssica i rock. En aquests, el primer separador estarà marcat amb el concepte i els altres només tindran la lletra que els correspon amb majúscula.

b. Rètols temàtics d'àrea (especificacions tècniques)

A les biblioteques hi ha set grans àrees, cadascuna d'elles amb uns colors i associats. Els Centres d'Interès porten el logotip propi d'aquestes àrees / seccions.

Narracions a partir d'11 anys

Infantil: Groc (Pantone Yellow) / RAL 1018

59 Zoologia

Ciència i tecnologia. Verd (Pantone 349) / RAL 6017

15 Psicologia

Filosofia i religió: Blau (Pantone Reflex Blue) / RAL 5015

9 (46.71) Història de Catalunya

Història i societat: Marró (Pantone 463) / RAL 8024

78 Música

Música: Vermell (Pantone186) / RAL 3000

N Novel·la

Art, Novel·les i Literatura: Vermell (Pantone186) / RAL 3000

0 Obres generals

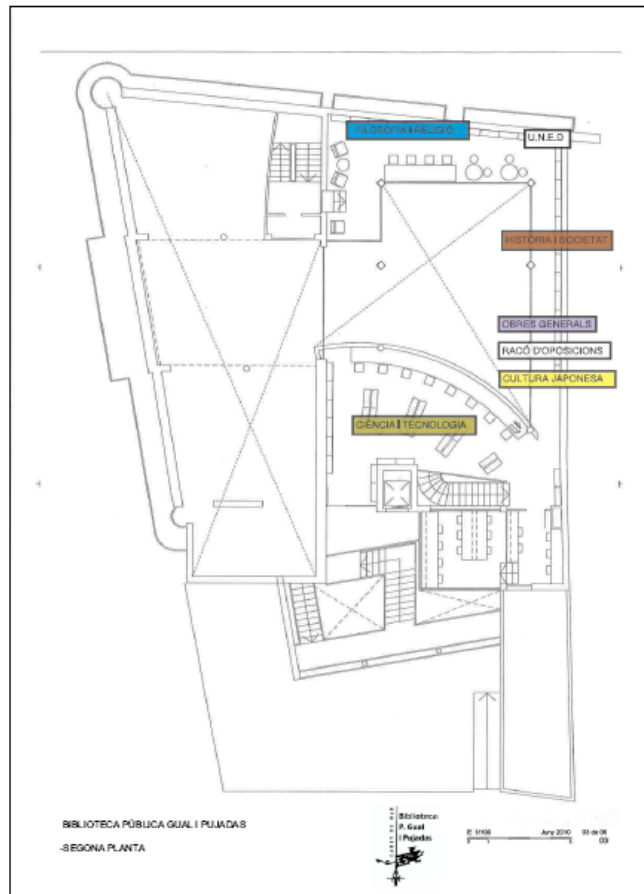
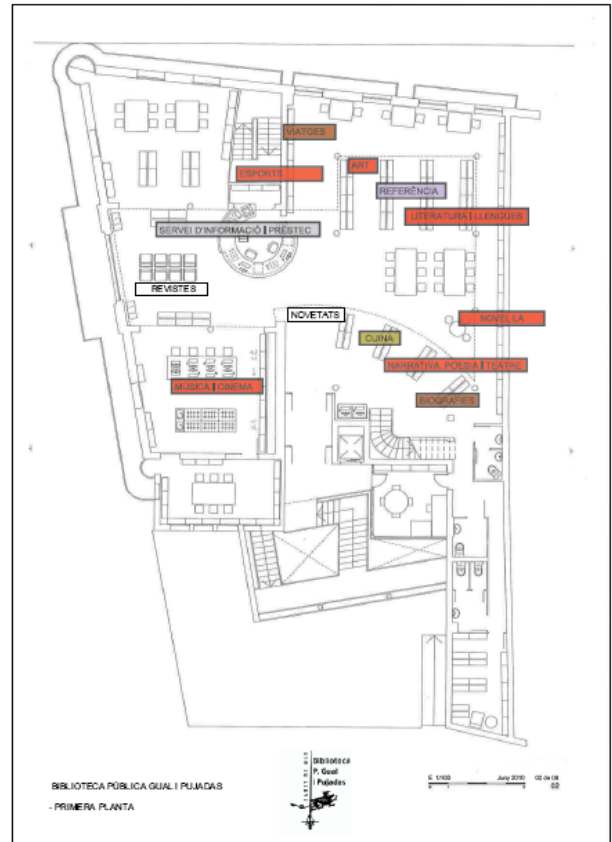
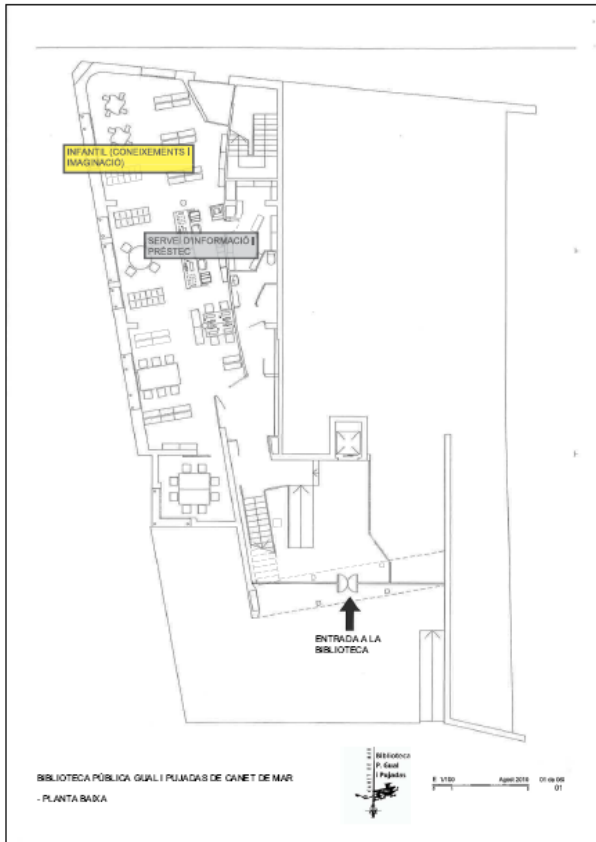
Obres de referència: Lila (Pantone 266) / RAL 4005

Centres d'interès

Logo del Centre d'interès

Distribució de rètols temàtics d'àrea sobre plànol
(Biblioteca P. Gual i Pujadas de Canet)

III. Exemples de cotes, mides i especificacions tècniques

a. Placa institucional

Placa façana

C3. GRÀFICA

Placa façana

Mides:

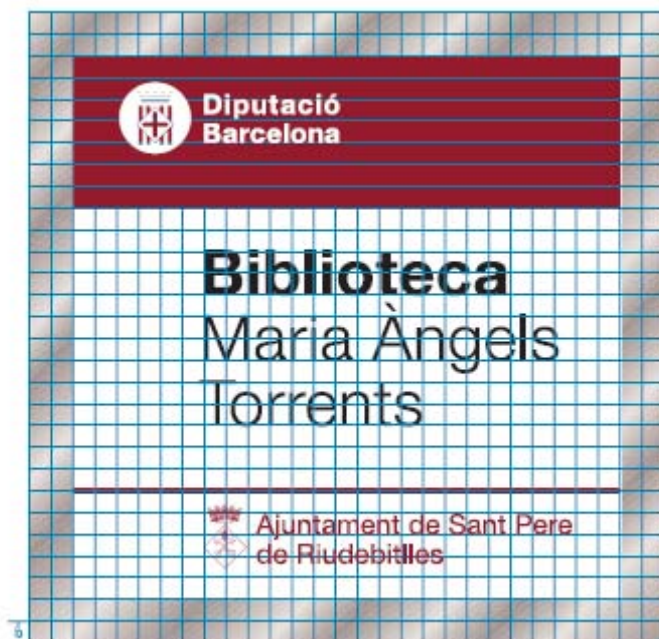
plafó de 400 x 400 mm.

Color:

- Franja i marca: Granat RAL 3002
- Fons: Blanc RAL 9003
- Color textos: Negre

Tipografia:

- Nom del servei: HelveticaNeueLT Std Bold
Cos: 117 pt
- Nom del recinte: HelveticaNeueLT Std Lt
Cos / interlinia: 76pt / 117 pt (155%)

C3. GRÀFICA

Placa façana

Mides:

plafó de 400 x 400 mm
Mòdul b= 13,8 mm

b. Placa institucional

Suport placa

4.17 Suport: placa façana

Mides:

plafó de 400 x 400 x 10 mm.

Material:

Placa metacrilat colada (Plexiglas)

Pintura:

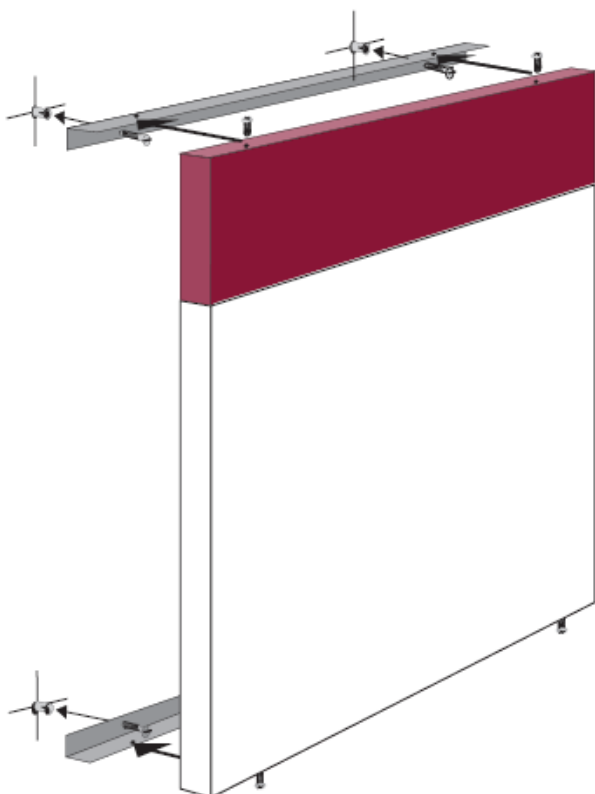
Granat RAL 3002: Poliuretà dos components (Païnal)
Blanc RAL 9003: Serigrafia; Tinta sintètica sèrie 67
(Polynorma)

Acabat:

Acrílic dos components (Sikkens)

Suport:

Placa de "Forex" 345 x 345 x 10 mm subjecta a la paret amb tacs i adhesiu dues cares per el metacrilat

4.19 Suport: placa façana

Mides:

plafó de 400 x 400 x 20 mm.

Material:

Alumini 2 mm, amb forma de safata

Pintura:

Granat RAL 3002: Pintura acrílica 2 components,
Blanc RAL 9003: Serigrafia
Plata RAL 9007:

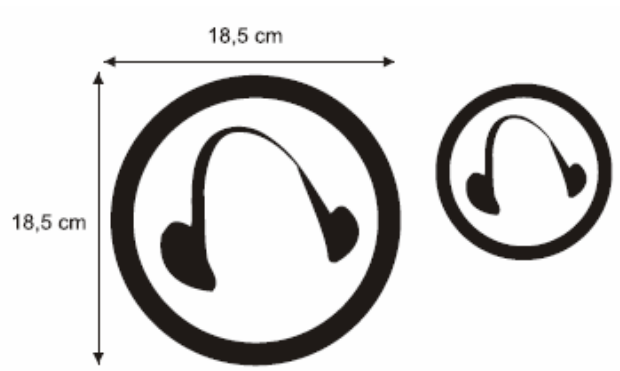
Acabat:

Vernís 2 components

Suport:

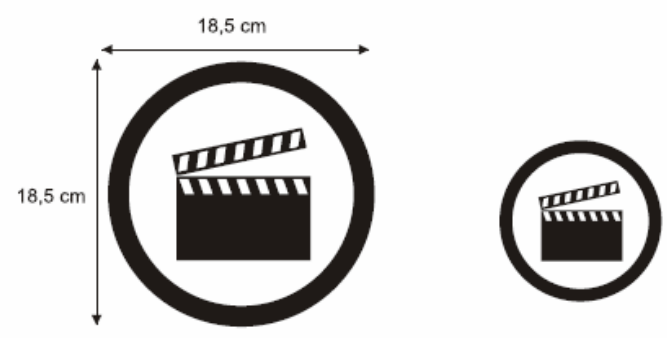
Angles de ferro cincat

c. Audio escolta

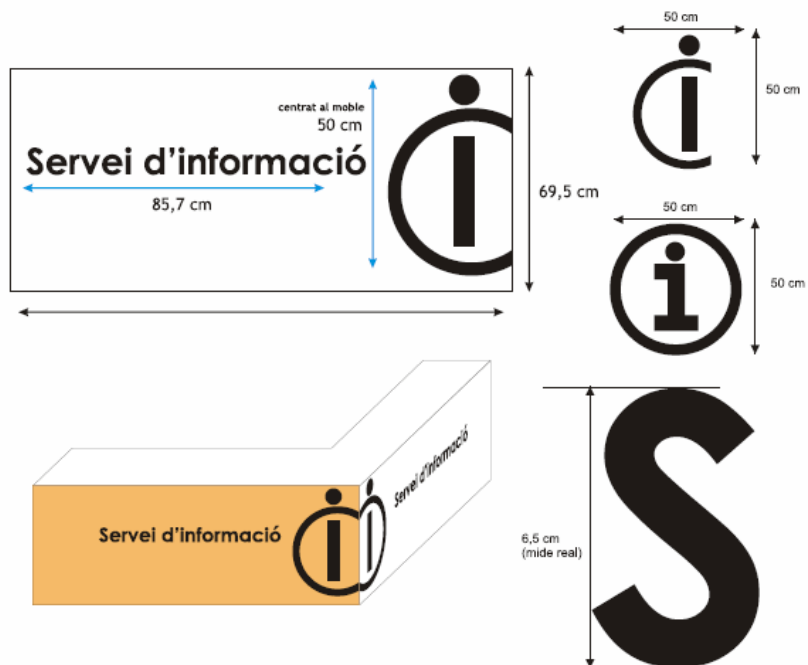
Slide

c. Audiovisuals

Slide

d. Servei d'informació

Slide

6. Bibliografia

- ARTIRETOL: senyalètica i retolació
<http://www.artiretol.com/>
- Cossu, Matteo. *Usted está aquí: diseño de señalética*. Barcelona: MaoMao, 2010. 256 p. ISBN 978-84-96805-61-3.
- INDEXSIGN
www.indexsign.com
- Jordi Matas i Associats. Disseny gràfic i comunicació
www.jmatasiassociats.com
- Perales Rubio, Raúl; Santos Recuenco, Eloísa. “¿Lo tenemos claro?: señalización en las bibliotecas universitarias”. *Mi biblioteca*. 2009, num.19, p.60-63
- PFP, diseño gráfico
www.pfpdisseny.com
- PIXEL COMUNICACIÓ
www.pixelcomunicacio.com
- Planing Sislamo
www.planningsisplamo.com
- Sánchez Avillaneda, María del Rocío. *Señalética: conceptos y fundamentos: una aplicación en bibliotecas*. Buenos Aires: Alfaguara, 2005. 186 p. (Biblioteca Alfagrama). ISBN 987-22074-5-3.
- Simbiolisi. Publicidad
www.simbiolisi.com
- Slide
www.slide.net
- Txell Gràcia. Disseny gràfic
www.txellgracia.com

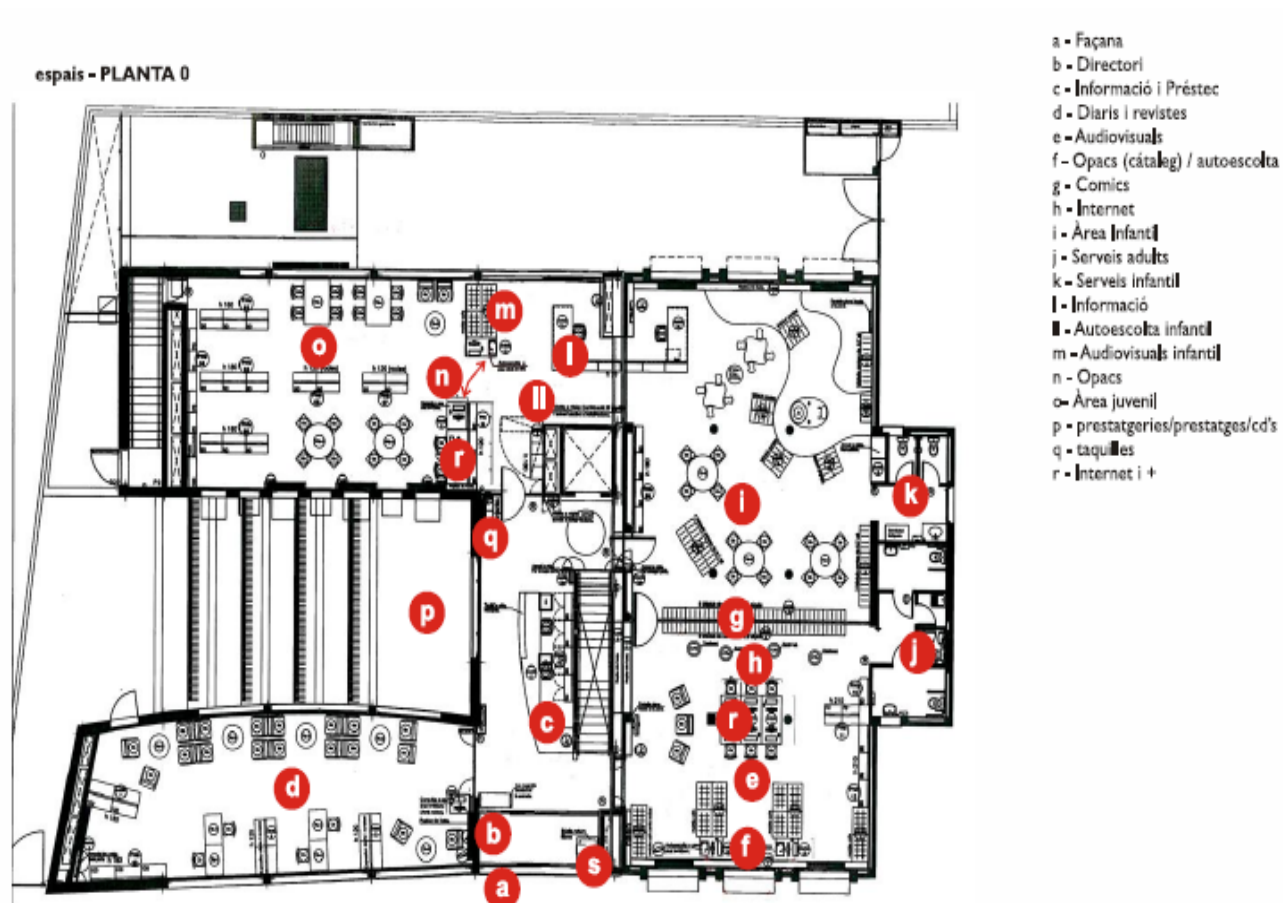
Agraïments:

Per tal de dur a terme l'elaboració d'aquest document de senyalització i imatge gràfica, hem comptat amb la col·laboració de diferents professionals a qui volem agrair les seves aportacions:

A tota la Secció de Programació Territorial i especialment als companys de la Unitat: Anna Busqué Campabadal, Joana Comas Gairal, Josep Gutiérrez Ferreries, Evarist Llorca Sanfèlix, Hermínia Mostaza Viñals, Anna Isabel Olayo Carrasco, Matilde Pañella Mir i David Pérez Olivé.

També agraïm l'aportació i el treball de la Patrícia Rodes Navarro i la Jessica Sánchez Alcaraz, que van compartir un temps amb la Unitat de Programes i Equipaments i ara estan treballant a les respectives biblioteques de la Xarxa.

Per últim volem agrair la col·laboració i la tasca de les empreses de disseny i senyalització, amb qui hem col·laborat estretament des de la Gerència de Serveis de Biblioteques durant aquests dos últims anys.

**Diputació
Barcelona**

Gerència de Serveis de Biblioteques

Comte d'Urgell, 187

Escola Industrial, Edifici annex al vagó, 1a planta

08036 Barcelona

Tel. 934 022 545

<http://bibliotecavirtual.diba.cat/>